PAPA 16. BENEDİKT'İN TÜRKİYE ZİYARETİ ÇERÇEVESİNDE BASINDA OKSİDENTAL SÖYLEM: Cumhuriyet ve Vakit Gazeteleri Üzerine Bir Değerlendirme

Nüket ELPEZE ERGEÇ

Hıristiyan Batı dünyasının ruhani lideri Papa 16. Benedikt'in Türkiye ziyareti çerçevesinde, Türk basınının Batı'ya bakışının oksidental temelde nasıl biçimlendiğinin sorgulanması bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, oksidentalist yaklaşımın basında görünür göstergeleri üzerinde durulacaktır.

Batı dünyasının kendine belirlediği rol ve kavramlarda Papa, önemli bir semboldür. Her şeyden önce Vatikan, yeryüzündeki tek Tanrı-Kenti ve Devleti'dir. 2006 yılı Kasım ayında Türkiye'ye gelen Katoliklerin Ruhani Lideri Papa 16. Benedikt'in ziyaret öncesi, 12 Eylül'de Almanya'da Regensburg Üniversitesi'nde Müslümanlar için söylediği sözlerle İslam dünyasının; eş deyişle Doğu'nun şimşeklerini üzerine çekmiştir. Batı'yı temsil eden dini ve ruhani lider Papa'nın Batılı kimliğiyle sağ ve sol basında temsil edilişindeki süreklilikleri ve kırılmaları tespit edebilmek bakımından bu ziyaretin basında yer alış biçiminin analizi önemli bulunmaktadır.

Papa 16. Benedikt'in ziyareti hangi yoğunlukta ve kategorilerde yer almıştır? Çoğunluğu Müslüman ve Batıya göre oryantalist olan bir ülkeye gelen Papa'nın ziyareti hangi söylemlerle kurgulanmıştır? Bu söylemlerin kurgulanışında oksidental yaklaşımın etkisi nedir? Bu sorular, araştırmanın temel sorularını oluşturmaktadır.

Çalışmada öncelikle oksidental araştırmalar incelenmiş, daha sonra oksidental söylemlerle öne çıktıkları düşünülen Cumhuriyet ve Anadolu'da Vakit gazeteleri ele alınarak Papa'nın ziyareti değerlendirilmiştir. Çalışmada karşılaştırmalı çözümleme yapabilmek amacıyla ideolojik duruş bakımından

farklı iki basın organı tercih edilmiştir. İçerik analizi yöntemiyle sayısal ve sistematik veriler elde edilirken, haberlerdeki söylemler, söylem analiziyle irdelenmiştir.

1. OKSİDENTALİZM ÜZERİNE GÖRÜŞLER

Doğu'nun, Batı'nın kendisi hakkında oluşturduğu oryantalist söylemlere verdiği cevap oksidentalist söylemde kendini gösterir. Oksidentalist söylem, oryantalist söylem anlayışına bir anlamda tepki olarak kabul edilir. Huntington (2007) "Medeniyetler Çatışması mı?" isimli yapıtında Soğuk savaş döneminden sonra milletlerarası siyaset Batılı görünüşünün dışına çıkıyor ve Batı ile Batılı olmayan medeniyetler arasında ve Batı dışı medeniyetlerin kendi arasındaki etkileşim milletlerarası siyasetin odak noktası haline geliyor, yorumunu yapar. Batı'nın her alanda üstünlüğü ve onu temsil eden medeniyete karşı, öteki medeniyet ve kültür gruplarında gittikçe kuvvetlenen bir karşı hareket, bir direncin ortaya çıktığını ileri süren Huntington "Batı ve geri kalanlar karşı karşıya" ifadesini kullanır (Huntington, 2007).

Huntington'un bu varsayımı oksidentalist söylemde karşılığını bulur. Konu üzerinde çalışanlarca oksidentalizm garbiyatçılık olarak Türkçeleştirilir (Arlı, 2004; Ahıska, 2005). Oksidentalizm oryantalizm kadar kolayca açıklanabilecek bir terim değildir. Ancak, genellikle oksidentalizmi açıklamak için oryantalizmden yola çıkılır (Jervis, 2005; Buruma, 2004; Hanefi, 2004).

Coronil (1996: 56), tarihi gelişim çizgisi oryantalizmden farklı olan oksidentalizmin, diyalektik olarak oryantalizmin karşıtı olamayacağını, 'kendi—öteki' veya 'biz—onlar' karşıtları olarak yorumlanamayacağını söyler.

Coronil, üç tür oksidentalist çalışmadan bahseder: Etnografik çalışmalar, Tarihi etnografik çalışmalar ve felsefi antroplojik çalışmalar (akt.: Roth-Seneff, 2007).

"Occidentalism and the Realism of Empire" adlı çalışmasında Roth-Seneff (2007), oksidentalizmi hegemonya ile birleştirir ve günümüz ülkelerin gücü ellerinde tutmak için izledikleri bir yol olarak yorumlar.

Kahire Üniversitesi'nde İslam felsefesi üzerine çalışan ve 1992 yılında Mukaddime fi ilmi–l'İstiğrâb (Oksidentalizm İlmine Giriş) kitabını yazan Hasan Hanefi, bu kitabında oksidentalizimden söz eder. Oksidentalizmi, Doğu'nun özne, Batı'nın nesne olarak konumlandırıldığı bir rol değişimi olarak yorumlar (Hanefi, 2004). Ancak iktidar/güç bağlamında oksidentalizim, oryantilizmin bir alternatifi değildir. Oksidental söylemde Batı; Doğu'nun hem kültürel aidiyetindeki çatlağı yaratan ve değişme olgusunun merkezi olan bir mekan, hem de çatlağı kapatmak için tarihi tecrübesinin teknik boyutu ithal edilmek zorunda kalınan ama, ancak kendi kültürünün korunması yoluyla aşılacağına inanılan bir ideolojidir (Arlı, 2004: 85).

Hanefi'ye göre oksidentalizm kurma çabaları, oryantalizmden çok daha masum ve haklı çabalardır; ikisi arasında da önemli farklar vardır. Hanefi, oksidentalizmin zorunlu olduğunu ileri sürerken, bu yaklaşımın bir anlamda Batılı'lar karşısında "nefsi müdafaa" olduğunu iddia eder (Hanefi, 2004).

Oksidentalizm terimi, Ian Buruma ve Avishai Margalit'nin (2004) "Occidentalism: the West in the Eyes of its Enemies" adlı kitabıyla popülerlik kazanır. Bu çalışmada yazarlar oksidentalizmi "Düşmanları tarafından Batı'nın insancıl olmayan görüntüsünün tasviri" olarak tanımlarlar.

Buruma ve Margalite'ye (2004) göre ilk kez 1942 Temmuz'unda Japonya'nın Kyoto şehrindeki bir konferansta Japon milliyetçilerince formüle edilen oksidentalizm, 18'inci yüzyıl Alman romantizmi, 19'uncu yüzyıl Panislavizmi, 1930'ların Hitler faşizmi, İtalyan nasyonal sosyalizmi ve Stalinci komünizminin doğurduğu bir kötü fikirler dizgesi olarak yorumlanır (akt.: Hür, 2006).

Buruma (2004) "The Origins of Occidentalism" adlı çalışmasında oksidental düşüncenin tarihsel koşullarda basit bir terim olmayıp Batı'nın düşünceleri karşında ortaya çıkan, karşı bir aydınlanma olduğunu ifade

eder. Yazara göre, oksidentalizm soğuk, mekanik bir uygarlık olan batının akılcılığına, laikliğine ve de bireyciliğine karşı bir isyandır.

Buruma (2004), oksidentalizmin ortaya çıkış sebebinin Avrupa'nın sömürgecilik anlayışı olduğunu ileri sürer ve ona göre oksidentalizm, her nerede meydana gelirse gelsin, küçük düşürme ya da yenilgi ile beslenir.

Buruma ve Margalit'ya (2004) göre, Batı fikir ve yaşam tarzının dünyanın geniş alanlarına sömürge yoluyla yayılmasının yanında, Batı'nın sömürgesi olmadıkça modern dünyanın bir parçası olunamayacağı düşüncesi de oksidental düşüncenin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Modernliğe ulaşmada bu alternatif düşünce, Mısır, Çin, Etyopya ve diğer alanlarda başarısızlığa uğrar ve oksidentalizmin en sert biçimi bu başarısızlıklardan doğar (akt.: Jervis, 2005).

Jervis (2005), oksidentalizmin kökenlerinin 19. yüzyıl Alman romantiklerinin dile getirerek eleştirdikleri laiklik, bireycilik ve maddiyatçılık gibi fikirlerin sonraları Mao, Taliban ve Khmer Rouge gibi birbirlerinden farklı oksidentalistler tarafından kullanıldığını ileri sürer. Jervis'e göre oksidentalizm köklerini Batı fikirler dizgesinden almıştır. Hindistan, Çin ve Müslüman ülke entelektüellerince eleştirilen Batı düşüncesi, oksidentalizm olarak düzenlenmiştir (Jervis, 2005).

Batı ve ötekiler çerçevesinde Balkanlar'da Batı'nın gerek söylem, gerekse fiziksel güç olarak hegomonya oluşturması konusundaki çalışmasında Diana Mishkov (2008), oksidentalizmin Batı tarafından Balkanlar'da üretildiği iddiası ile ütopik, deneysel ve pragmatik yönlerinin irdelenmesi üzerinde durulmasının tartışmasını yapar. Çünkü Mishkov, Buruma ve Margalite'nin "Batılı olmayan ulusların Batı medeniyetine karşı oluşturduğu önyargılı ve düşmanca fikirler", tanımlamasını sınırlı bulur ve daha geniş perspektiften bakılması gerektiğini ileri sürer (Mishkov, 2008).

Oryantalizm ve oksidentalizmin her ikisi de Batı'nın geleneksel düşüncesini yansıtmaz. Oryantalizme ilişkin doğrular açıktır, fakat Batı'ya ilişkin birçok eleştirinin temelinde de bu düşünce yatar. Batı ile oksidentalizm arasındaki diğer bir bağlantı, oksidentalistlerin kendi koşullarına adapte ettikleri Batı fikrine bilinçli bir şekilde maruz kalmalarıdır (Roth-Seneff, 2007). Findley (1999), "oksidentalist düşünce,

Batı-dışı dünyada "Şark'ın" kendi Batılı ötekisini inşa ederek kendine mal etme sürecine aktif olarak ve kendi yaratıcılığıyla katılmasına yol açtı" yorumunu yapar (akt.: Arlı, 2004; 62)

Türkiye'deki oksidentalist çalışmalardan Ahıska (2005) "Radyonun Sihirli Kapısı-Garbiyatçılık ve Politik Öznellik" isimli eserinde Batı-dışında nasıl bir iktidar söylemi kurulduğunu anlamak için oksidentalizmi Türkiye bağlamında tartışır. Oksidentalizmi "garbiyatçılık" olarak Türkçeleştiren Ahıska, garbiyatçılığı; iktidar pratiklerini ve öznelliği hem kuran hem de anlamlandıran bir söylemsel harita olarak tanımlar.

Ahıska (2005:74), belirli teknikleri, imgeleri ve ezilmişlikten gelen "bilinç yaralarını" sadece direnç ya da savunmacılık amacıyla değil, toplumu idare etmek, toplum içindeki eşitsizlikleri, çatışmaları yok saymak için kullanan bir iktidar söylemini incelerken, garbiyatçılık kavramını önemli bir çerçeve olarak sunar. Ahıska, Türkiye'deki radyo yayıcılığı yoluyla garbiyatçılığın politik öznelliği kuran bir toplumsal fanteziye nasıl dayanak sağladığını inceler.

Oksidentalizm, Ahıska (2005) tarafından sadece oryantalist söylemlere karşı Doğu'nun yarattığı Batı'ya ilişkin bir söylem pratiğinden çok iktidar pratiklerini ve öznelliliği kuran söylemsel bir pratik olarak ele aldığı görülür ki; oldukça geniş ve derinlemesine bir yaklaşımdır. Nitekim Ahıska ile yapılan bir söyleşide oksidentalizm şu şekilde tanımlanmaktadır: "AB karşıtlığı hınç taşıyor içinde. Yabancı düşmanlığını körükleyerek kendi aidiyetini yaratmaya çalışıyor, hem Batılı hem Batı karşıtı olarak icra edilen bir kimlik bu. Tarihsel bir eziklik ve hınç taşıyor içinde, Batı'ya karşı Batılı olmayı bir nevi "hakikilik" olarak konumlayıp ötekilere karşı üstünlüğe çevirmeye çalışıyor, kendine tehdit olana set çekiyor, ben buna 'Garbiyatçılık' diyorum."(Kentel, 2008).

Arlı, "tarihsel olarak konumlandırıldığında oksidentalizm; Batı-dışı kültürlerin aydınlarının Batı'yla ilgili gözlemlerine, anti-sömürgeci söyleme ve kendi kültürel özelliklerine atıflar üzerinden kalkarak varılan Batı ile ilgili söz yapıları" nitelemesinde bulunur (Arlı, 2004:62). Arlı, "Batı-dışı toplumların Batı'ya dair oksidental söylem biçimleri sömürgecilikle mücadele mantığı içinde, Batı Sömürgeciliğine karşı verilen tepkiden derin

bir şekilde beslendiğinden, oksidentalizm "bilişsel travmayla" başa çıkmaya çalışan bir söylemdir" yorumunu yapar. Arlı, yine oksidentalizmin söylem evrenin iki temel niteliğini; 1-Anti-sömürgeci üçüncü dünyacı ulusalcı ideoloji, 2- Tarihsel geçikmişlik fikrine inançtan kaynaklanan ve bundan dolayı iki paradigma arasında yaşadığı ontolojik çelişkiyi çözemeyen bir batılılaşma düşüncesi ve bu eksende oluşan kültürün kişiliksizleşmesi süreci, olarak ifade eder (Arlı, 2004:191).

Ahıska (2005), "garbiyatçılık, Batı karşısında öteki sayılan Doğu'nun, kendi Doğululuktan kaçma ve Batılı olma serüvenini yansıtır" yorumunu yapar. "Türkiye özelinde seçkinlerin 1- Batı ve halk yansıtmalarıyla özdeşleşme dinamiklerini gösterir, 2- Batı temsiline karşı bir cevap verme dinamiğidir, 3- Karmaşık gerçeklerin içindeki ki sınır iradesini mümkün kılan bir anlamlandırma haritasıdır, 4- İktidarı ve politik öznelliği mümkün kılan toplumsal fantezinin dayanağıdır." diyerek, oksidentalizmin bir anlamda geniş bir bakış açısıyla iktidarı ve politik öznelliği çözümleme imkanı verebildiğini öne sürer (Ahıska, 2005;99).

Oksidental yaklaşımların medya metinlerine yansımasının ortaya koymak amacıyla bu çalışmada, batıya yönelik üretilen oksidental söylemlerin, Papa 16. Benedikt'in ziyareti sırasında nasıl öznelleştiğine ilişkin ~~söylemler~~ çözemlenecektir. yapılacaktır

2. PROBLEM, AMAÇ, YÖNTEM VE SINIRLILIKLAR

Kuramsal olarak açıklanan oksidental söylemin Türk basınında hangi söylemlerde yer aldığının ortaya çıkarılması bu çalışmanın genel amacını oluşturmaktadır. Batı dünyasına ait bir özne olan Papa 16. Benedikt'in Türkiye ziyareti sırasında nasıl bir söylem dünyasında yer aldığı, basında hangi konularla özdeşleştirildiği bu çalışmanın özel amacını oluşturmaktadır. Bu çerçevede şu soruların cevaplarına ulaşılmaya çalışılmıştır:

1. Papa 16. Benedikt'in ziyareti örneklem kapsamındaki gazetelerde hangi yoğunlukta yer almıştır?

2. Ziyaret hangi konular gündeme gelmiştir? Batılı özne olan Papa 16. Benedikt'in ziyareti hangi söylemlerle kurgulanmıştır?

3. Ziyarete ilişkin söylem dünyasında oksidental düşünce nasıl söylemleştirilmiştir?

Papa 16. Benedikt batı dünyasına ait bir öznedir. Batı dünyasının kendine belirlediği rol ve kavramlarda papalık makamı önemli bir semboldür. Bu haliyle dahi önemli ve ayrıcalıklı bir yeri vardır. 2006 Kasım ayında Türkiye'ye gelen Ruhani Lider Papa 16. Benedikt'in ziyaret öncesi 12 Eylül 2006'da Almanya'da Regensburg Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada (http://www.vatican.va/holy_father/benedict_16/speeches/2006/september/index_en.htm) Müslümanlar için söylediği sözlerle birçok kesim tarafından eleştirilir (Nashid, 2006; Stephen, 2006; D'Emilio, 2006).

Çalışma amacıyla incelenen yaygın gazetelerde, kuramsal bölümünde açıklanmaya çalışılan oksidental söylemlere rastlanması, bu çalışmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Oksidental söylemlerin basında yer alışına ilişkin bu çalışmada, Türk basınının farklı yayın politikalarına sahip iki gazetesi yargısal olarak örneklem seçilmiştir. Bu gazeteler sol çizgideki Cumhuriyet gazetesi ve sağ-İslamcı çizgideki Anadolu'da Vakit gazetesidir. Bu iki yayın organın Papa'nın ziyaretine ilişkin haberleri, ziyaret günü olan 28 Kasım 2006'dan önce başlamakta ve 1 Aralık 2006'da sona eren ziyaretin ardından da devam etmektedir. Bu nedenle söz konusu iki gazetedeki Papa'nın ziyaretine ilişkin haberler 23 Kasım 2006 günü ile haber olma değerini yitirdiği 2 Aralık 2006 günleri arasındaki süreçte değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma, anılan zaman diliminde yayımlanan Cumhuriyet ve Vakit gazetelerinin sayıları ile sanırlıdır.

Çalışmada öncelikle gazetelere içerik analizi uygulanmıştır. Böylece anlamlandırmanın düz anlamsal yüzeyi çözümlenmek istenmiştir. Çünkü içerik analizi Berelson'un (1952) tanımıyla iletişimin yazılı/açık içeriğinin objektif, sistematik ve sayısal tanımlamalarını yapan bir araştırma tekniğidir (akt.: Gökçe, 1995:16).

Çalışmada içerik analizinin en eski tekniklerinden birisi olan, kaynağa yönelik çıkarımlardan konu çözümlemesi kullanılmıştır. Papa 16. Benedikt'in ziyaretinin nasıl algılandığı, ziyaretin hangi konularla gündeme

geldiği, ziyaret kapsamında Papa 16. Benedikt'le ilgili haber ve yazıların niceliksel sonuçları içerik analizi yoluyla ortaya konulmuştur. Bu analiz, ziyarete ilişkin genel söylemler dünyasını saptamak, sayısal ve sistematik tanımlamasını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Ancak içerik analizi yöntemiyle medyadaki konuların ne şekilde işlendiği, nasıl geliştiği, hangi boyutların etkilendiği ve hangi boyutların kaybolduğu soruları hakkında bilgi edinmek çok güçtür (Gökçe, 1995: 123). İçerik çözümlemesinin bu sınırlılığı karşısında, ikinci aşamada, söylem analizinden yararlanılmıştır.

Söylem analizi ile gazetelerin ziyarete ilişkin tutumları genel olarak değerlendirilmiştir. Oksidental söylemlere ilişkin bulgulara ulaşabilmek için van Dijk'in medya ideolojisini ortaya çıkaran bir yöntem olarak sunduğu söylem analizi temel yöntem olarak belirlenmiştir (van Dijk, 1988).

Bir bildiri ileten anlatım bütünü, Saussure'ün (1976) dil karşıtı olarak tanımladığı sözün yerini bugün söylem almıştır. Söylem herhangi bir konuşucunun ya da metnin, somut ve belli durumda yerini bulacak özel bir bildiriyi gerçekleştirmek amacıyla dilin birikimi içinde yaptığı seçimlerin sonucudur (Guiraud, 1994:141). Söylemi konu alan söylem analizi metinlerin (veya dilin) semantik ya da sentaktik yapısını inceler ve metinlerin hem dilbilimsel hem de sosyo-kültürel boyutlarına yönelir. Söylem analizinin yolu ne davranışların ya da düşüncelerin ne de toplumların ve bu toplumların ideolojilerinin analizinden geçer; daha ziyade varlığın kendini düşünceye sunduğu sorunlaştırmalar ve bu sorunlaştırmaların üzerinde biçimlendiği pratiklerin analizi söz konusudur. Bu analizin amacı metinlerin tarihsel olarak iş gördüğü söylemsel alanı sağlayan kuralları ve yordamı incelemektir (Sholle, 1993:242).

van Dijk'in (1988:30) söylem analizinde söylemler, makro ve mikro yapı olmak üzere iki bölümde incelenir. Makro yapı bölümü, tematik ve şematik olmak üzere iki bölümde analiz edilir. Tematik çözümlemede üst başlık, başlık, alt başlık, spot ve haber girişleri çözümlenir. Makro yapı incelemesinde ikinci unsur şematik çözümlemedir. Şematik çözümleme haber olayı hakkındaki bilgileri içerir ve ana olayın ele alınış biçimini değerlendirir. Bağlam ve artalan bilgilerini içerebilir. Bu kısım "durum"

bölümünü oluşturur. Bir anlamda haber içeriğinde olayın tespitinin yapıldığı bölümdür. Haber kaynakları ve olayın taraftarlarının sözlü tepkilerinin incelenmesi "yorum" kısmını oluşturmaktadır. van Dijk'in (1988: 28) söylem analizinde mikro yapı söylemin detay kısmını oluşturur. Burada satır aralarındaki anlam önemlidir. Sözdizimsel yapı, kelimeler arası bölgesel uyum; ardı ardına gelen cümlelerin ve cümleciklerin birbiri ile ilişkilerinin incelenir. Haberin retoriği çözümlemesi; haberde kullanılan cümlelerin kısa, uzun, basit ya da bileşik, etken ya da edilgen olması, fotoğraflar ve haberin inandırıcılığını artıran grafik, rakam ve sayısal verilerden oluşan haber retoriği haberin ideolojik yapısını ortaya koyar.

3. BULGULAR VE YORUM

Medya Takip Merkezi'nin yaptığı araştırmaya göre, Papa ziyareti 10 günlük süreçte (24 Kasım-3 Aralık 2006), 35 yaygın gazete, 66 portal ve 29 TV kanalında 8 bin 34 kez haber olmuştur (http://www.medyatakip.com/medyaarastirmasi yukle.php?maid=5).

Papa'nın Türkiye'ye geliş tarihi yaklaştıkça gazetelerdeki ziyarete ilişkin haber sayısında artış olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmada da Cumhuriyet ve Vakit gazeteleri örnekleminde Papa'nın ziyaretine ilişkin haberler önce içerik analizi ile ardından da söylem analizi ile irdelenmektedir.

3.1. Papa 16. Benedikt'in Ziyaretinin İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi

Çalışmanın birinci aşamasında Cumhuriyet ve Vakit gazeteleri içerik analizi yöntemi ile 23 Kasım-2 Aralık 2006 günleri arasındaki 10 günlük süreçte incelenmiştir. Öncelikle bu gazetelerin tüm sayıları taranmış ve ziyarete ilişkin haber ve yazılar belirlenmiştir.

İçerik çözümlemesi yöntemi uygulanan çalışmalarda öncelikle yapılması gereken sınıflama sistemi oluşturmaktır. Araştırma kapsamındaki konuların bir sistematik oluşturması için sınıflara bölünmesi gerekir.

Öncelikle sınıflama sistemi bir ölçek sunmaktadır ve bu ölçek araştırma sorusu açısından önemli olan noktaların sosyal gerçekten seçimini belirlemektedir. Bu nedenle, içerik analizinin sistematik olarak yapılmasında en önemli aşama kategorilere ayırma, bir başka deyişle sınıflama aşamasıdır (Gökçe, 1995: 77).

Kategoriler oluşturabilmek için öncelikle ziyarete ilişkin haber ve yazıların tamamı dikkatlice okunmuş, ortak alanlar tespit edilmiş ve çalışmanın problemleri de dikkate alınarak sınıflar ve alt sınıflar oluşturulmuştur. Bu sınıflama yapısı, Papa 16. Benedikt'in ziyaretine ilişkin haber ve yazıların yapısının bir profilini çıkararak, ziyaretin dikkate alınma yoğunluğunu ve bu dikkate almanın somutlaştırma derecesini ortaya koyabilecektir. Ziyarete ilişkin haber ve yazılar incelendiğinde "Ziyaretin Oluşumu, Ziyaretin Yaşanması, Ziyarete Yönelik Tepkiler, Ziyarete İlişkin Magazin Haberler ve Dinler Arası Diyalog" olarak isimlendirilen beş başlık altında sınıflandırılabilmektedir. Her bir başlık tekrar alt başlıklara ayrılmıştır. Bu yapılar incelenen iki gazetenin hangi yapılarda ziyareti konulaştırdığını göstermektedir. Ancak araştırmanın daha anlaşılabilir olması için alt sınıflandırma yapıları da çıkarılmıştır.

Çalışmanın sınıflama sistemi oluşturulduktan sonra haber ve yazıların çözümlenmesi için bir kodlama formu geliştirilmiştir. Kodlama formu kullanılarak ziyarete ilişkin dönemde hangi konularla Papa'nın gündeme geldiği bulgulanmıştır. Kodlama formunun nesnel geçerliliğini sağlamak için iki ayrı dönemde formlar farklı kodlayıcılara doldurulmuştur.

Sonuçta, ziyarete ilişkin olarak Cumhuriyet gazetesinde 72, Vakit gazetesinde 78 haber, röportaj ve köşe yazısına rastlanmıştır. Toplam olarak Cumhuriyet gazetesinde 22116 kelime, Vakit gazetesinde 27431 kelime ile ziyaret konu edilmiştir.

Tablo. 1. Yazıların Dağılımı ve Kelime Sayısı

Toplam	90	53	3	4	49547
	HABER	KÖŞE YAZISI	ARAŞTIRMA	RÖPORTAJ	KELİME SAYISI
Cumhuriyet	56	15	-	1	22116
Vakit	34	38	3	3	27431

Cumhuriyet gazetesinde 10 gün süresince 56 haber, 15 köşe yazısı ve 1 röportajda Papa ve ziyarete ilişkin konular işlenmiştir. Vakit gazetesinde ise 34 haber, 38 köşe yazısı, 3 araştırma ve 3 röportaj tespit edilmiştir. Ziyarete ilişkin haber ve yazıların hangi sayfada yer aldığına bakıldığında, Cumhuriyet gazetesinde haber ve yazıların % 37'sine, Vakit gazetesinde ise %30, 8'ine ilk sayfada yer verdiği anlaşılmaktadır. Ziyaretin ilgili gazetelerde sunum biçimi de sorgulanmıştır. Cumhuriyet gazetesi yazı ve haberleri %78,6 oranında, Vakit gazetesi ise %51,3 oranında sadece metin olarak konumlandırmıştır. Konum olarak haber ve yazılar Cumhuriyet gazetesinde %40 oranında, Vakit gazetesinde ise %61,5 oranında sayfanın üst kısmında yer almıştır.

Haberin gazetede kapladığı yer veya bültende yer aldığı süre haberin önemini ya da önemsizliğinin bir göstergesidir (McQuail, 1994:221). Ziyarete ilişkin haber ve yazılara ilk sayfada yer verilmesi, sunumda metne ağırlık verilmesi ve sayfanın üst kısmında yer alması gibi yüzde sonuçları ziyarete ne kadar çok önem ve öncelik verildiğinin bir göstergesidir.

Sınıflama yapısında oluşturulan alt sınıflamalar gazetelerin hangi konuları ziyaret çerçevesinde önceliği konusunda çalışmaya katkı sağlayacaktır. Sınıflamada belirtilen alt kategorilerin hemen hepsine ilişkin her iki gazetede de haber ve yazılara rastlanmıştır. Ancak çalışmada haber yoğunluğunun ağırlıklı olarak toplandığı alt kategorilere yer verilecektir. Ziyaret öncesi döneme işaret eden "Ziyaretin Oluşumu" üst kategorisine ait olan; "Resmi ziyaret daveti", "Vatikan'ın önemi", "ziyaretin önemi", "önceki Papa ziyaretleri" alt kategorisinde Cumhuriyet gazetesi haber ve yazılarında "Ziyaretin önemini" kategorisinde ağırlıklı olarak yoğunlaşmıştır. Vakit gazetesi ise "Ziyaretin Oluşumu" sınıflandırmasında "Resmi ziyaret daveti" kategorisi ön plana çıkmıştır.

Ziyaret süreci ile ilgili konuların sınıflandırıldığı "Ziyaretin Yaşanması" üst kategorisi; "Anıtkabir ziyareti", "Diyanet İşleri Başkanlığı ziyareti", "Sultanahmet Camii ziyareti", "Ayasofya ziyareti", "Cumhurbaşkanı A. Nejdet Sezer'le görüşme", "Başbakan R. Tayyip Erdoğan'la" görüşme, "ziyaret programı", "güvenlik önlemleri", "trafik

sorunları", "ayinler", "Batı basını", alt kategorilerinden oluşturulmuştur. Cumhuriyet gazetesi ziyaretin yaşanması kategorisinde; "Papa 16. Benedikt'in Başbakan Erdoğan'la görüşmesi" ve "güvenlik önlemleri" olmak üzere 14 haber ve yazıyla ziyareti sunmuştur. Vakit gazetesi ise bu kategoride "Cumhurbaşkan'ı Sezer'le Görüşme" ve "Ayasofya Ziyareti" ne ilişkin konuya yoğunlaşmış ve bu kategoride daha fazla sayıda haber ve yazı yayınlamıştır.

"Ziyarete Yönelik Tepkiler" üst kategorisi "Protesto ve eylemler", "Ayasofya'nın camii olması", alt kategorilerinden, Cumhuriyet "protesto ve eylemler" kategorisine, Vakit ise Ayasofya'nın cami olması" kategorisinde yoğunlaşmıştır.

Papa 16. Benedikt'in ziyaretinin haber içeriğinin hafifleştirilerek verildiği haber ve yazılar "Ziyarete İlişkin Magazin Haberler" üst başlığında toplanmıştır. Bu üst başlıkta, "Papa'nın yemek listesi", "Papa'ya ilişkin yayınlar", "Papa'nın Türk halkıyla iletişimi", "Papa'nın yardımseverliği", "Papa'ya ilişkin kitap ve yazılar", "ziyaretin turizme katkısı", "Papa için yapılan hazırlıklar", "Papa ve bayrağımız", "ziyaret ve halkla ilişkiler", "Papa sendromu" alt kategorileri oluşturulmuştur. Cumhuriyet, bu alt kategorilerden "Papa için yapılan hazırlıkları" öne çıkarırken; Vakit, haber ve yazıların da "Papa sendromu" kategorisini öne çıkarmıştır.

"Dinler Arası Diyalog" üst kategorisi, "Papa-Avrupa Birliği bakışı", "Papa-İslamiyet", "Türkiye-Vatikan ilişkileri", "Papa–PKK", "laiklik", "ekümeniklik", "Ortodoks-Katolik kiliselerinin yakınlaşması", alt başlıklarından oluşmuştur. "Dinler Arası Diyalog" kategorisinde Cumhuriyet, "ekümenik ve "Ortodoks-Katolik kilisesi yakınlaşması" kategorilerine; Vakit gazetesi ise, "Papa-İslamiyet" kategorisine ağırlıkla yer vermiştir.

Alt sınıf kategorileri, frekans analizi ile yorumlandığında; Cumhuriyet gazetesindeki toplam 72 haber ve yazının 20'sinin "ekümenik" ve "Ortodoks-katolik kilisesi yakınlaşmaları" alt kategorisi konusunda olduğu anlaşılmaktadır. Vakit gazetesinde ise 78 haberin 28'inin "Papa ve İslamiyet" ve " Resmi Ziyaret Daveti" alt kategorisiyle ilgili olduğu tespit

edilmektedir. Bu sonuç, gazetelerin ziyareti hangi konularda ön plana çıkardığı ve önceliğine ilişkin bir değerlendirme sunmaktadır.

Konuların hangi söylem yapısı içinde geliştiğini anlamak ve oksidental söylemlere ilişkin sözcelere ulaşmak için ise haberler söylem analizi yoluyla incelenecektir.

3.2. Papa 16. Benedikt'in Ziyaretinin Söylem Analizi Yöntemi ile İncelenmesi

Cumhuriyet ve Vakit gazetelerinde Papa 16. Bendikt'in ziyaretine ilişkin haberler van Dijk'in söylem analizi yöntemiyle, tematik ve şematik yapılar ile mikro yapılar ayrı başlıklar halinde değerlendirilmiştir.

3.2.1. Haber Başlıkları

Katoliklerin ruhani lideri Papa 16. Benedikt'in Türkiye ziyareti, 28 Kasım 2006 tarihinde gerçekleşmiştir. 1 Aralık 2006'da Türkiye'den ayrılan Papa, ziyaret sürecinde haber başlıklarında yer almıştır. Haber başlıkları metinde işlenen temanın doruk noktası ve en ilgi çekici olması gereken bölümüdür. İki gazetenin aynı olayı nasıl farklı sunduğunu görebilmek için, örneklere bakmak gerekecektir.

Cumhuriyet gazetesinin, Papa'nın ziyareti öncesi yapılan mitinglere ilişkin kullandığı ifadeler aşağıdaki gibidir.

1-üst başlık: SP'nin İstanbul'daki harem-selamlık buluşmasında 'Türkiye'ye gelme' mesajı verildi

1a-ana başlık: "Papa'ya hayır mitingi"

1b-alt başlık: İstanbul Çağlayan Meydanı'na düzenlenen 'Cahil ve Sinsi Papa gelmesin' mitinginde harem-selamlık olarak alana yerleşen kalabalık, 'İslam dinine ve peygamberine dil uzatanlara dur demek için Papa gelmesin' yazılı pankart ve 'Papa go home' , 'Kapa çeneni İblis'in hizmetkârı' dövizleri taşıdı.

1c-iç sayfa başlığı: Sinsi Papa gelmesin (Cumhuriyet, 27 Kasım 2006).

Genelden özele gidiş örneği olarak Papa'ya Hayır mitingini kimlerin düzenlediğine ilişkin açıklama alt başlıkta verilmektedir. Gazete, Papa'nın gelmesini istemeyenleri, dini göstergelerle (harem-selamlık) tanımlamakta ve bu kastedilenler, alt başlıkta İslam dini yanlıları olarak verilmektedir.

Cumhuriyet'in kullandığı başlıklarda enformasyon eksiltimi ve kurgulama yapılmıştır. Başlıkta haberin özü ya da ana fikri verilir ve böylece özetleme yapılırken enformasyon eksiltimine gidilmektedir. Başlıkta yer, dönem ve zaman gibi enformasyonlara yer verilmemesi, enformasyon eksiltimine neden olmaktadır. 1b numaralı alt başlıkta yer belirtilmiş; ancak diğer bilgiler eksiktir.

"Sinsi papa" ifadesi bir kurgulamadır. Ancak Cumhuriyet gazetesi bu ifadeyi tırnak içinde kullanmıştır. Basında tırnak içinde yapılan alıntılar doğrudan alıntı olmaktadır. Tırnak içinde yapılmayanlar da dolaylı alıntı olmaktadır (İnal, 1996:101). Yani bu ifade, gazeteye ait olmayıp alıntılanmıştır.

Vakit gazetesinde ise Papa 16. Benedikt'in ziyareti öncesi düzenlenen miting aşağıdaki şekilde duyurulmuştur.

2-ana başlık: İstenmiyorsun Gelme... Germe

2a-alt başlık: Saadet Partisi tarafından düzenlenen, 60 sivil toplum örgütü tarafından desteklenen 'Cahil ve sinsi Papa gelmesin' mitingine katılan on binler, Çağlayan Meydanı'nda toplandı ve Papa 16. Benediktus'a "Türkiye'ye gelme, istenmiyorsun" diye haykırdı. Protesto mitinginde konuşan Saadet Partisi Lideri Kutan, 'Yapılacak iş Ayasofya'yı Cami olarak ibadete açmaktır. (Vakit, 27 Kasım 2006)

Sür manşetten verilen mitingin anlatımı için iri puntolar kullanılmıştır. Birinci sayfanın dörtte üçünü kaplayan haberde, başlıkta enformasyon eksiltimi yapılmış, dönem ve zamana yer verilmemiştir. Genelleştirme yapılan ana başlıkta istenmeme halinin herkesi kapsadığı ifadesi kullanılmıştır. Ana başlıkta yapılan kurgulama ile ziyarete negatif bir anlam yüklenmiştir. Ana başlığın açılımına alt başlıkta yer verilmiştir. Bu haberin genelden özele gidiş olduğunu ortaya koymaktadır. 2a'daki alt başlıkta ana başlıktaki ifadenin nedeni miting art alanına bağlanmaktadır.

Ziyaretin başladığı ve devam ettiği günlerde incelenen her iki gazetede de ziyarete ilişkin durum ve nedenlerin açıklandığı anlaşılmaktadır. Cumhuriyet gazetesi ziyaretin başladığı gün, birinci sayfadan aşağıdaki haberi vermiştir:

3- üst başlık: Türkiye ziyareti bugün başlayacak olan Papa, en önemli görüşmesini Patrik ile yapacak

3a-ana başlık: Birleşme Zirvesi

3b-iç sayfa üst başlık: Türkiye ziyareti bugün başlayacak olan Papa için hazırlanan program dini ağırlıklı

3c-iç sayfa ana başlık: Papa Ayin için geliyor (Cumhuriyet, 28 Kasım 2006)

Haber başlıklarındaki gelişme, genelden özel doğru haberin konusunun açıklanışını vermektedir. Cumhuriyet gazetesinin içerik analizi sonuçlarında bulgulandığı gibi en çok önceledeği konu, Kiliselerin yakınlaşması olmuştur. Bu çerçevede haber başlıklarında ziyarete ilişkin genelleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

Şimdi de Vakit gazetesinin haberi incelenebilir:

4-ana başlık: Köşk'e yakıştı

4a-alt başlık: "Dini simge" diyerek "kamusal alan" ilan ettiği Köşk'e başörtülülerin alınmasını yasaklayan Sezer, "baştan aşağı dini sembol" olan Papa'yı Köşk'te ağırladı.

4b-iç sayfa ana başlık: Çankaya'ya yakıştı

4c-iç sayfa alt başlık: "Dini simge" diyerek "kamusal alan" ilan ettiği Köşk'e başörtülülerin alınmasını yasaklayan Sezer, "baştan aşağı dini sembol" olan Papa'yı Köşk'te ağırladı (Vakit, 29 Kasım 2006)

Sürmanşetten birinci sayfada verilen başlıkta "Köşk" kelimesi ile Cumhurbaşkanı Sezer'e gönderme yapılmaktadır. Genelden özele giden başlık ve alt başlıklardan haberin niteliği anlaşılabilmektedir. Haberde özetleme yapılmış, haberin özü ve ana fikri verilmiş, eksiltme yapılarak sadece "yer" verilmiştir. Cumhurbaşkanlığı ve Papa arasında doğrusal ilişki kurulmuştur. Vakit gazetesi, kendisi ile başlıktaki özneler arasında bir karşıtlık ilişkisi oluştururken, başlıktaki özneler arasında birliktelik ilişkisi

kurgulamıştır. İç sayfada verdiği 4c-haber alt başlığında, birinci sayfadaki 4b-alt başlığını kullanarak haberi tekrarlamaktadır.

Cumhuriyet'in diğer haberi ise şöyledir:

5-ana başlık: Yakınlaşma mesajları

5a-iç sayfa üst başlık: Papa ve Bartholomeos, Fener Rum Patrikhanesi'ndeki ayinde yakınlaşma mesajı verdi

5b-iç sayfa ana başlık: Kiliselerin İstanbul Buluşması (Cumhuriyet, 30 Kasım 2006)

Gazete, 5-ana başlıktaki ifadenin açıklamasını 5a-iç sayfa üst başlıkta vermektedir. Durum ifadesi içeren başlıklar, durumun yerini ve taraflarını vermektedir. Haberin özetini veren başlıkta zaman unsurunda eksiltim yapılmıştır. Bu haber başlığı 3-haber başlığında Papa ziyareti öncesi ziyaret sebeplerini açıklayan haberle paralel bir başlık kurgusu içermektedir.

6-ana başlık: Arap Basını'da Papa'nın ziyaretine ilgi gösterdi (Vakit, 2 Aralık 2006)

Papa'nın Sultanahmet Camii'ndeki kıyama duruşu fotoğrafı, Hürriyet (30 Kasım 2006) ya da Milliyet (30 Kasım 2006) gibi yaygın ve Le Figaro, El Mundo, Washington Post gibi uluslararası birçok gazetede birinci sayfada yer alırken, Vakit gazetesi bu olayı Papa'nın ziyaretinden sonra bir yorum katmadan Arap basınında yer alan bir haber olarak vermiştir. 30 Kasım 2006'da Papa 16. Benedikt'in ziyaretinde Sultanahmet Camisi'nde dua etmesi dış ve yaygın basında kıyama duruş fotoğrafları ile yer almaktadır. Buradaki Hıristiyan bir özne İslam inancın kodlarına göre dua etmiştir ve haber değeri yüksek bir olaydır. Vakit gazetesi ise haber değerini kaybettikten sonraki günlerde, dış basından alıntılanan bir örnek olarak olayı sunmaktadır. Papa'nın kıyama duruş haber ve fotoğrafı özneyi olumlayan bir ifade içermektedir. Benzer kurgu Cumhuriyet gazetesinde de bulunmaktadır.

7-üst başlık: Dünya Basınında papa'nın gezisi

7-ana başlık: 16. Bendikt'ten görülmemiş jest

7-iç sayfa ana başlık: Dış basın- "Camide dua büyük jest oldu" (Cumhuriyet, 2 Aralık 2006)

Cumhuriyet gazetesi Papa'nın kıyama duruş olayını fotoğrafsız bir şekilde vermektedir. 7-iç sayfa ana başlıktaki tırnak işareti, durumun dış basının yorumu olarak sunulduğunu ifade etmektedir. Genelden özele gidiş gözlemlenen haber başlığında, özetleme yapılmıştır.

Vakit gazetesindeki haber başlıklarının genel yapısına bakıldığında Papa'ya yönelik eleştirel bir yapının kurgulandığı anlaşılmaktadır. Vakit gazetesi Papa'yı Batılı, Hıristiyan bir din adamı ve bir Devlet Başkanı kimliği ile sunar. Aynı kurgulamaya Cumhuriyet'in başlıklarında da rastlanır. Papa, Batı dışı bir alanda belirli niyetlerle gelmiştir. Vakit gazetesine göre Papa, bu topraklardaki dünyaya ait değildir. Cumhuriyet gazetesi içerik analizi ile ortaya konulduğu gibi ziyaretin nedenleri üzerinde durur ve bu nedenleri kiliselerin yakınlaşması ve ekümeniklikle açıklar. Vakit gazetesi açık bir biçimde Papa öznesi ile bir karşıtlık ilişkisi içine girer. Bu karşı oluş, Hıristiyanlık ve Batı kimliği ile kurulur.

3.2.2 Haber Girişleri

Haber girişleri başlıktan hemen sonra okunan ve haberin devamını okutan bölümdür. İlk bölüm ilgi çeker, haberi okutur ve dinletir (Yüksel, 2006). Ana olay genellikle haberin girişinde verilir.

Örnek haber girişi: "Saadet Partisi'nin günler önceden hazırlıklarına başladığı 'Cahil ve Sinsi Papa Gelmesin' mitinginin bütün hazırlıkları tamamlandığı bildirildi. Yarın Çağlayan Meydanında yapılacak mitinge katılmak üzere İstanbul dışındaki değişik şehirlerden bine yakın otobüs de bugün yola çıkıyor. Papa 16. Benedictus'un Türkiye ziyaretinden 2 gün önce gerçekleştirilecek mitinge 1 milyonun üzerinde vatandaşın katılması hedefleniyor. Milli Görüş lideri 54. Hükümet'in Başbakanı Prof. Dr. Necmettin Erbakan'ın da gelmesinin beklendiği mitinge katılacak vatandaşlar, Peygamber efendimize hakaretler içeren ifadelerde bulunan Papa'ya karşı Türk halkının sessiz olmadığını bir kez daha gösterecek" (Vakit, 25 Kasım2006).

Haberin girişinde mitingin ismi "Cahil ve Sinsi Papa gelmesin" mitingi olarak konumlandırıldığı ve bu miting için Anadolu'nun değişik

illerinden İstanbul'a otobüs kaldırılacağı bildirilmektedir. Haberin girişinde "1 milyon öfke" başlığıyla uyumlu biçimde Papa'ya duyulan öfke ve bunun nedenleri üzerinde durulmaktadır. Tematik olarak öne çıkarılan konu, Papa'nın ziyaretinin masum olmadığı, Papa'nın ve dolayısıyla Batı'nın oyunlarının bir parçası olmamak ve Papa'nın ziyaretine engel olmak için mitingde toplanılması gerektiğidir.

Örnek haber girişi: "Papa 16. Benedictus'un Türkiye ziyaretinde Vatikan'ın tanımadığı Fener Rum patriği Bartholomeos ile görüşecek olması tartışma yaratır. Türkiye Ulusal Güvenlik Stratejileri Araştırma Merkezi (TUSAM) Balkan Uzmanı Gözde Kılıç Yaşın, görüşmenin güçlenen Rusya karşısında ABD'ye destek için gerçekleştirileceğini savunarak, "ABD, Putin'in Moskova Kilisesi ile ilgili birleştirici politika izlemesinin ardından, Fener'e destek vermeye başladı. Böylece ABD içerisindeki Ortodoksların buraya yönelmesini engellemeye çalışıyor. Papa'nın Fener Rum patrikhanesini ziyareti de bu yöndendir" (Cumhuriyet, 25 Kasım 2006).

Ziyaret öncesi dönemde Cumhuriyet gazetesindeki "Papa ABD'ye destek sağlıyor" (25 Kasım 2006) başlıklı bu haberin girişinde başlıktaki iddia açıklanmaya çalışılmaktadır. Haberin başlığındaki iddianın sahibi haber girişinde açıklanır. Başlıktaki iddiaya göre; ziyaretin Türkiye'den çok Hıristiyan birliğini ilgilendiren bir boyutu olduğu ileri sürülmektedir.

Vakit gazetesinde de Cumhuriyet gazetesinin bu haberine paralel olarak "ABD politikalarıyla uyumlu papalar" başlıklı bir haber yayınlanmıştır.

Örnek haber girişi: "Türkiye'ye gerçekleştirdiği ziyaret ile dikkatleri üzerine çeken Papa Benediktus, bir konferansta yaptığı konuşmada, Avrupa medeniyetinin Hıristiyan-Yahudi medeniyeti olduğunu dile getirmiş, İslam'ı küçümseyen ağır eleştirilerde bulunmuştu. Papa'nın bu seviyesiz ve İslam'ı eleştirici konuşmaları, İslam dünyasında büyük tepki çekmişti. Papa'nın özellikle İslam ve Müslümanlara karşı son çıkışları Beyaz Saray'la ilişkili olduğu ve Bush'un politikalarıyla bağdaştığını bütün dünya bilmektedir. Papa Hıristiyanlığı bir kılıf olarak kullanmaktadır. Papa'nın Türkiye ziyareti bir göz boyama, şirinlik gösterisidir" (Vakit, 2 Aralık 2006).

Vakit gazetesi Papa'yı Avrupa medeniyetini bir üyesi olarak tanımlarken, İslam dünyasının Batı medeniyetine ait olmadığı vurgusunu güçlendirmektedir. Papa'nın İslam dünyasına yönelik eleştirilerin sebebi ABD politikalarıyla ilişkilendirilmektedir.

Ziyaret öncesinde Cumhuriyet gazetesinde "Papa'ya hayır mitingi" (27 Kasım 2006) başlıklı haberde başlığa paralel olarak "Cahil ve sinsi Papa gelmesin mitingiyle Papa'nın ziyaretini protesto ederek AKP iktidarına ziyareti engelleme çağrısında bulundu" ifadelerine yer verilmektedir. "Hedef laik Türkiye'dir" (Cumhuriyet, 28 Kasım 2006) başlıklı haberde, başlıktaki ifadeyi açıklayıcı biçimde Türk Ortodoks Kilisesi sözcüsü Sevgi Erenerol'un, Papa'nın Fener Rum patriği ile yapacağı görüşmenin ekümenik nitelik taşıdığını belirttiği açıklaması ile habere giriş yapılmaktadır. Bu haberde Batı'nın Doğu kabul ettiği Türkiye üzerine yaptığı planlardan söz edilmektedir.

Ziyaretin yaşanması sırasında Vakit gazetesinde "Papa'yı davet etmek yanlıştı" (Vakit, 28 Kasım 2006) başlıklı haberin girişinde MİT eski başkanı Mahir Kaynak'ın yorumuna yer verilmektedir. "Papa'nın ziyareti Türkiye'ye yönelik bir operasyondu" şeklindeki ifadesi ile okuyucuya haber meraklandırıcı biçimde sunulmuş, yazının devamında verilen düşüncelere ilginin yoğunlaşması sağlanmıştır. "Bardakoğlu'ndan Papa'ya din dersi" (Vakit, 29 Kasım 2006) başlıklı haberin girişi başlığına uygun biçimde Bardakoğlu'nun Papa'ya ilişkin ifadelerine yer verilmiştir.

Cumhuriyet gazetesi ziyaretin yaşanması sırasında "Hoş gelmedin Papa" (Cumhuriyet, 29 Kasım 2006) başlığından sonra ziyarete ilişkin protestolardan bahseden bir girişe yer verilmektedir. Haberin içinde "tekbir getirdiler" başlığı ile Müslüman kesimin yaptığı protesto gösterilerinden bahsederken BBP İl Başkanın Papa aleyhine oluşan havanın Papa'dan kaynaklandığı yorumu yer almaktadır. Cumhuriyet gazetesinin Papa'ya ilişkin haberlerde genel olarak ön plana çıkardığı ekümeniklikle ilgili "Ekümeniklik Müthiş değer" (Cumhuriyet, 29 Kasım 2006) başlıklı haberin girişinde bu sözün Fener Rum patrikhanesi'nin Amerika'daki Resmi temsilcisi Başpiskopos Demetrios tarafından söylendiği haber verilmektedir. Haberin devamında Patriğin ekümenik olduğu kanıtlarla anlatılmaya

çalışılmaktadır. Gazete "Ekümeniklik Israrı" başlığıyla bu açıklamaları eleştirmektedir. "Pamuk: Saadet, Bin Ladinci" (Cumhuriyet, 29 Kasım 2006) başlıklı haberin girişinde başlıktaki sözün Orhan Pamuk'un bir İtalyan gazetesinden yaptığı konuşmadan alındığı ifadesi bulunmaktadır. Haberin devamında iyi niyetli bu söz ile Batı'nın gözündeki Türkiye resminin nasıl çizildiği tartışılmaktadır. "Yakınlaşma mesajları" (Cumhuriyet, 30 Kasım 2006) başlıklı haberin girişinde yakınlaşanların Papa ile Bartholomeos olduğu haberi verilmektedir. Patriğe "ekümenik" diye hitap edildiği belirtilen yazıda, her iki kilisenin uzlaşması dileğinde bulunulduğu ifade edilmektedir.

Vakit gazetesi ziyaretin bitişini "Ohh...Gitti!" (Vakit, 2 Aralık 2006) başlığıyla verirken, haber girişinde Papa'nın gelişiyle ortaya çıkan trafik ve güvenlik problemlerinden söz edilmektedir. Cumhuriyet gazetesi ziyaretin son bulmasından sonra "Laikliği hedef aldı" (Cumhuriyet, 2 Aralık 2006) başlıklı haberi iç sayfada "Papa istediğini aldı" başlığı ile vermektedir. Haber, "Papa gerek Türkiye'ye gelirken uçakta yaptığı açıklamada, gerekse Fener Rum Patriği Bartholomeos ile imzaladığı ortak bildiride laikliği hedef aldı" girişi ile başlayarak, Papa'nın "Ekümenik Patrik" ifadesinin altına imza attığını duyurmaktadır.

3.2.3 Haberlerde Papa'nın Kimliği ve Ziyaretin Sunuluşu

Her iki gazetenin başlıkları ve haber içeriklerinde Papa'nın ziyareti eleştirel biçimde sunulmuştur. Cumhuriyet gazetesinde özellikle laiklik ve ekümeniklik konusu ziyaretin işlenişinde ön plana çıkarılmıştır.

İçerik analizi bulgularına göre de Cumhuriyet gazetesindeki 72 haberin % 45'nin dinler arası diyalog sınıflaması alt kategorilerine ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu alt kategorilerin %50'lik bölümü ekümenik ve Ortodoks-Katolik kiliselerinin yakınlaşmasına ilişkindir.

Papa'nın gelişi "hoş gelmedin" başlıklarıyla "istenmeyen adam kimliğiyle" duyurulurken, Cumhuriyet gazetesi Ortodoks ve Katolik kilisesinin yakınlaşmasını ziyaretin temel sebebi olarak göstermiştir. Papa'yı Batı'nın planlarının baş aktörü olarak tanımlamış, dini ve siyasi liderin gelişi

Türkiye'nin laik yapısını zora sokmuştur. Hıristiyanlığın baş aktörü olarak Türkiye'ye gelen Papa'nın istediğinin Hıristiyan birliği ve bunun yüceltilmesi olduğu ön plana çıkarılmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde Papa ruhani bir lider olmaktan çok siyasi bir lider olarak tanımlanmıştır. Çünkü Cumhuriyet gazetesi "Papa istediğini aldı" (2 Aralık 2006) başlığının altında "Papa'nın altına imza koyduğu ortak bildiride, özellikle Batı dünyası olmak üzere sekülerizm, görececilik ve nihilizmin yükselişini görmezden gelemeyeceklerinin vurgulanması, bütün bunların, dine çağrının yeniden, güçlü biçimde tekrar yapılmasını gerektirdiğine işaret etmesi dikkat çekti" ifadesi kullanılmıştır.

Özellikle köşe yazılarında Papa kimliği ve ziyarete ilişkin tanımlamaların verildiği anlaşılmıştır. "Gözler Ayasofya'da" (Cumhuriyet, 30 Kasım 2006) başlıklı köşe yazısında "16 Benedikt'in Türkiye'ye yaptığı gezi, baştan sona politik, reel politik" ifadesi ile yine Papa'nın siyasi kimliğine gönderme yapılmıştır. "Papa'yı beklerken" (Cumhuriyet, 26 Kasım 2006) başlıklı yazıda "Türkiye, sadece din adamı değil, aynı zamanda kurt bir ziyaretçi olan Papa Benedikt'in ziyaretinin farkında mı?" sorusu sorulmuştur. Doğu olarak tanımlanan Türkiye'nin bakışıyla Batı'nın düşüncesinin ne olduğu "Papa 'yeni statüko' peşinde" (Cumhuriyet, 25 Kasım 2006) başlıklı yazıda şu şekilde tanımlanmıştır: "Vatikan 11'Eylül'le çöken statüko üzerine yepyeni bir statüko inşa etmek peşinde. Bu yeni dünyada Papa 16 Benedikt'in tanımladığı iki temel düşman var: 1-Laiklik (Hıristiyan ya da Türk ...her şeyiyle Laiklik) 2-İslami kökten dincilik..."

Cumhuriyet gazetesinde ziyaret, kiliselerin yakınlaşmasının ötesinde, Batı'nın yeni planlarının habercisi olarak; Papa 16 Benedikt ise siyasi bir kimlikle sunulmuştur. Bu planlar laiklik ve ekümenlik temelinde yeni bir hegemonya oluşturma çabası olarak açıklanmıştır.

Vakit gazetesindeki haberler ziyarete ve Papa'ya karşı negatif bir yapıyla kurgulanmıştır. Haberlerin içeriklerine bakıldığında 78 haberin % 59'nun içeriğinin dinler arası diyalog sınıflandırmasına ait olduğu anlaşılmaktadır. Bunların %37'si, laiklik ve Papa-İslamiyet konusunda kurgulanmıştır.

Vakit gazetesinde "Vatikan çete, Papa reis" (27 Kasım 2006) başlıklı haberde Papa'nın kimliğine ilişkin vurgu dikkat çekicidir. "Vati-**kan**" şeklinde kurgulanan haberde, Kilisenin dünyada işlenen birçok cinayetin arkasında olduğu belirtilirken, Papa gizli bir örgütün eli kanlı reisi olarak konumlandırılmıştır. Gazetenin diğer haberlerinde de benzer şekilde Papa, İslamiyet karşısında "öteki" konumuna gönderme yapılarak; İslam düşmanı, zoraki misafir olarak sunulmaktadır. Ziyaret, Vakit gazetesinde ekümeniklik ve İslam karşıtlığı temelinde açıklanırken, ekümenikliğin Doğu ile Batı arasındaki çekişmenin temelinde yer aldığı iddiaları ortaya çıkmaktadır. "1000 yıllık Haçlıların lideri ve temsilcisi" (Vakit, 27 Kasım 2006) olarak sunulan Papa'nın misyonu bu cümle ile açıklanmak istenmiştir.

3.2.4 Haberin Dili ve Kelime Seçimleri

Dil ve onu oluşturan kelimeler, bunu kullanan öznenin belli bir dünya görüşünü ortaya koymaktadır. Arka arkaya dizilen kelimelerden oluşan tümceler söylemi temsil eden en küçük parçadır. Be nedenle basında kullanılan söylemleri çözebilmenin tek yolu tümceleri incelemektir. Çünkü kurulan tümceler bir hegemonyayı temsil eder. Olaylara taraf olma biçimini ve olayların nasıl aktarılacağının kararı bu düzenle paraleldir. Haberin okuyucunun ikna edilmesi sürecinde kullanılan retorik, söylemin esas yapı taşıdır.

Bu bağlamda Cumhuriyet ve Vakit gazeteleri Papa'nın ziyarete ilişkin birbirine paralel yaklaşımlar göstermiş olsalar da haberin kurgulanışında farklı bir retorik yapı kullanmışlardır. Okuyucuyu inandırabilmek için farklı kanıtlardan faydalanmışlardır. Bu da her iki gazetenin benimsediği söylem yapısı ile ilgilidir.

Cumhuriyet gazetesinde ziyarete ilişkin genel haber yapısına bakıldığında, haberlerin uzman görüşleri ile desteklendiği anlaşılmaktadır. Genel olarak Papa karşıtı söylemler kullanılan Cumhuriyet gazetesinde, bu karşıtlığın temel nedenleri üzerinde durulmuş ve bunlar, çeşitli uzman görüşleri ile retorik yaratan bir söylem yapısı ile kurgulanmıştır. Dostluk,

barış ve Türk severliği gibi olumlu sayılabilecek söylemlere ne haberlerde, ne de köşe yazılarında rastlanmıştır.

Her iki gazetede de olumsuz ve eleştirel bir dil yapısı kullanılmıştır. Bundan önceki bölümlerde incelenen haber başlıklarına bakıldığında da olumsuz ve değilleyen dil yapısı kullanıldığı anlaşılabilir.

Papa, Cumhuriyet ve Vakit gazetelerinde öteki konumuna yerleştirilmiş ve söylemsel bir mücadele içine girilmiştir. Özne konumunda olan Papa, oksidental bakışa paralel olarak yeniden inşa edilmiştir. Vakit gazetesi sinsi, cahil, küstah, çetebaşı sıfatlarına gönderme yaparak Papa'yı söylemsel dünyada yeniden kurgulamıştır. Cumhuriyet gazetesi ise Türkiye'nin üzerinde oynan oyunların baş aktörü olarak Papa'nın ziyaretinin çok boyutluluğuna vurgu yapmıştır. Cumhuriyet gazetesinde özellikle Türkiye'nin laik düzenini hiçe saydığı söylemi ile biçimlendirilen Papa, Hıristiyanlık kimliği ve ruhani bir lider olmanın ötesinde siyasi kimliği ile konumlandırılmıştır. Bundan dolayı içerik analizi sonuçlarına göre 70 haber ve yazının %25 'i Ortodoks ve Katolik kiliselerinin yakınlaşması ve ekümenik düşüncesi üzerine olmuştur.

Sansasyonel; başka bir anlamda, haberin magazinleşmesi denilebilecek dil yapısına girmeyen Cumhuriyet gazetesinde, Sultanahmet Camii'nde dua eden Papa ya da Türk bayrağını sallayan Papa fotoğrafları yerine, Patrikhane bahçesinde Patrikle birlikte görüntülenen fotoğraflar gibi Hıristiyan kimliği ön plana çıkan ayin fotoğrafları kullanılmıştır. İstanbul Müftüsü ile birlikte dua ettiği fotoğraf "Erdoğan çarpıttı mı?"(Cumhuriyet, 1 Aralık 2006) başlığı ve "Papa, Türkiye'nin AB üyeliğine destek verdiğini açıkladı ama tutanaklar ortada yok" üst başlığı ile verilmiş, haber içeriğinde hiçbir şekilde dua etmesine ilişkin bir söylem kullanılmamıştır. Bu, Cumhuriyet gazetesinin benimsediği Papa'ya ilişkin oluşturduğu söylem yapısına uygun bir dil olup, haberlerde ziyaretin temel nedenlerine odaklanarak oksidental bakış yansıtılmıştır.

Vakit gazetesi daha ziyaret öncesinde "Papa gelmesin" (25 Kasım 2006) mitingini duyuran yayın organı olmuş, miting sonrası, mitingdeki kalabalıkları gösteren fotoğraflar ile karşı çıkışlarının haklılığının kanıtı olarak sunmuştur. Hıristiyan kimliği yanında İslam karşıtı kimliği ile Papa,

İslam düşmanı bir çete reisi olarak sunulmuştur. Doğu-Batı tezatlıkları bu kimlik yapısı ile ön plana çıkarılmış, birçok köşe yazısında küçümsenen bir portreye büründürülen söylemler inşa edilmiştir. Hatta "Papa dediğiniz nedir ki tırı vırı bir adam" (Vakit, 29 Kasım 2006) başlığıyla Papa ve Hıristiyanlık küçümsenerek oksidental söylemler kullanılmıştır. Batılı hegemonyanın destekçisi olarak tanımlanan Papa, ötekileştirilerek düşman konumuna yerleştirilmiştir. Ayrıca Vatikan, küresel sistemin siyasal çıkarlarının hizmetinde görevli bir kurum olarak inşa edilmiştir. Papa ile birlikte Hıristiyanlığı indirgeyen söylemlerin kanıtı olarak İslamın yüceliğine gönderme yapılmıştır. Papa- İslamiyet çizgisinde düşmanca söylemler oluşturan Vakit gazetesi, oksidental düşüncenin Doğu'nun Batıya yönelik olumsuz değillemelerinden oluşan söylemleri dil ve kelime seçimleriyle yansıtmıştır.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye'de oksidenatlist bakış açısıyla Papa 16. Benedikt'in ziyaretinin Cumhuriyet ve Vakit gazetesinde yayımlanan haberler çerçevesinde irdelendiği bu çalışmada, her iki gazetenin kendi söylemini bu ziyarete yansıttığı ortaya konulmuştur.

Çalışmanın başlangıcında haber ve köşe yazılarının sayısal yapısı ve sınıflandırma yapısını ortaya koyabilmek için içerik analizi yöntemi, devamında da her iki gazetedeki haber ve köşe yazılarının söylemsel yapılandırmasını inceleyebilmek için söylem analizi kullanılmıştır.

İçerik analizine göre, Cumhuriyet gazetesindeki 70 haberin % 45'nin dinler arası diyalog sınıflamasının alt kategorilerine ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu alt kategorilerin %50'lik bölümü ekümenik ve Ortodoks-Katolik kiliselerinin yakınlaşmasına ilişkin olduğu belirlenmektedir. Vakit gazetesindeki haberler ziyarete ve Papa'ya karşı negatif bir yapıyla kurgulanırken; Vatikan "çete", Papa ise "bu çetenin reisi" olarak nitelendirilmektedir. Haberlerin içeriklerine bakıldığında, 78 haberin % 59'nun içeriğinin "dinler arası diyalog" sınıflandırmasına ait olduğu tespit

edilmiştir. Bunların %37'si laiklik ve Papa-İslamiyet konusunda kurgulanmıştır.

Papa 16. Benedikt'in ziyareti söylemsel olarak haber başlıkları, haber girişi, Papa'nın kimliğinin ve ziyaretin sunuluşu, haberin dili ve kelime seçimleri alt başlıklarında incelenmiştir.

Vakit gazetesinde yer alan haberler saldırgan bir Batı karşıtı tutum içerirken, oksidental söylem yoğun olarak köşe yazılarında kendini göstermiştir. Papa eleştirisi ile habere yansıyan oksidental söylem, Cumhuriyet gazetesinde daha sakin bir anlayışla yer almıştır. Özellikle laiklik ve ekümeniklik, Cumhuriyet gazetesinin öne çıkardığı konulardır. Oksidental söylem Cumhuriyet gazetesinde anti-emperyalist anlayış şeklinde kendini göstermiştir. Cumhuriyet gazetesi Papa'nın gelişindeki gizli anlamları ön plana çıkaran söylemsel bir yapı inşa etmiştir. Gazete, uzman görüşlerine ve belgelere dayanan açıklamalarla düşüncelerini güçlendirmiştir. ABD politikalarını desteklemek amacıyla Papa'nın Türkiye'yi ziyaret ettiğine ilişkin söylemler kurgulanmıştır. Siyasi bir kimlikle kurgulanan Papa, Cumhuriyet gazetesinde yeni bir statükonun peşinde olduğu ön görüsü ile sunulmuştur.

Cumhuriyet ve Vakit gazeteleri temelde Batı ile ilgili sorunları Papa kimliği ile yansıtmışlardır. Vakit gazetesi Papa kimliğini, Cumhurbaşkanı Sezer ile özdeşleştirmiştir. Cumhuriyet gazetesi ise Başbakan Erdoğan ile Papa arasında özdeşlik kurmuştur. Cumhuriyet gazetesi oksidentalizmin olumlu yönlerine sahip ve bu söylemi farkındalık yaratmak için kullanırken; Vakit gazetesi bakış açısı olarak daha sert bir tutum sergilemiştir.

Sonuçta Papa 16. Benedikt'in Türkiye ziyareti gazetelerde, oksidental yani Doğu'nun Batı'ya ilişkin gözlemleri açısından yapılandırılmış ve ziyaret sürecinde Papa, her iki gazetede de ötekileştirilmiş ve oksidental söylem çerçevesinde, gerek siyasi, gerekse ruhani kimliği ile yeniden yapılandırılmıştır.

KAYNAKÇA

Kitap ve Dergiler

Ahıska, M. (2005) Radyonun Sihirli Kapısı- Garbiyatçılık ve Politik Öznellik. İstanbul: Metis

Arlı, A. (2004) Oryantalizm ve Oksidentalizm ve Şerif Mardin. İstanbul: Küre

Buruma,I (2004) Oksidentalizmin Kökenleri. Cogito 40. İstanbul : YKY

Coronil, Fernando (1996) "Beyond Occidentalism: Toward Nonimperial Geohistorical Categories", Cultural Anthropology 11(1): 51–87.

D'Emilio, F (2006) "Pope urges dialogue to avoid culture clash", Toronto Star gazetesi. 23 Aralık 2006, s.12.

Gökçe, O. (1995) İçerik Çözümlemesi-Sosyal Bilimlerde Bir Araştırma Yöntemi. 2.Baskı. Konya: Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları No:1.

Guiraud, P (1994). Göstergebilim. Çev.: M. Yalçın. 2. Baskı. Ankara: İmge

Hanefi, H(2004) "İslam ve Batı: Çatışma mı Diyalog mu?" Cogito 40. İstanbul: YKY

Huntington, S. P. "Medeniyetler Çatışması mı?" Çev. Mustafa Çalık. Doğu-Batı 10 (41), Temmuz, 83-106.

İnal, A. (1996), Haberi Okumak, İstanbul: Temuçin

Jervis, D. (2005) "Review Essay Orientalism, Occidentalism and American Policy in the Middle East". Journal of Third World Studies 22 (1), 293-298.

Mcquail, D. (1994) Kitle İletişim Kuramı(Giriş). Çev.: A.H. Yüksel. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Mishkov, D. (2008) "Symbolic Geographies and Visions of Identity: A Balkan Perspective". European Journal of Social Theory 11 (2), 237-256.

Nashid, J. (2006) "Commentary on Pope Benedict 16's Speech: "The Light of the New Moon and the Setting of a Sun", Muslim Journal, 13 Ekim 2006.

Roth-Seneff, A. (2007) "Occidentalism and the Realism of Empire: Notes on the Critical Method of William Roseberry" Critique of Anthropology 27, 449-462.

Saussure, De F. (1976) Genel Dilbilim Dersleri. Der.: C. Bally ve A. Sechehage. Çev.: B. Vardar. Ankara: Türk Dil Kurumu

Sholle, D.J.(1993) Eleştirel Çalışmalar: İdeoloji Teorisinden İktidar / Bilgiye. (Der. ve Çev.: M. Küçük) Medya, İktidar, İdeoloji. Ankara: Ark.

Stephens, B. (2006) "Benedict's Opposite" Wall Street Journal. (Eastern edition). 26 Eylül 2006, s.15.
van Dijk, T. A. (1988) News as Discourse, New Jersy: Lawrence Earlbaum Assaciates Publication,

Yaygın Süreli Yayımlar

Cumhuriyet gazetesi, 23 Kasım-2 Aralık 2006.
Anadolu'da Vakit gazetesi, 23 Kasım-2 Aralık 2006.

Internet

Hür, Ayşe.(2006) "Eleştiriden Düşmanlığa" http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=179349 . (Erişim: 22 Mayıs 2007)
Kentel, F. (2008) "Meltem Ahıska ve Fırat Genç ile Söyleşi: Örtünün Altındaki Karmaşa" http://www.birikimdergisi.com/birikim/makale.aspx?mid=408. (Erişim: 8 Mart 2003).
Yüksel, E. (2006) "Haber Yazma Teknikleri ve Uygulamaları" XII. Yerel Medya Eğitim Semineri (13-14 Nisan2006) http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adana-xii/adana_xii.htm (Erişim: 15 Ekim 2008)
http://www.medyatakip.com/medyaarastirmasiyukle.php?maid=5
http://www.vatican.va/holy_father/benedict_16/speeches/2006/september/index_en.htm